Nr 16.

Ankom till riksdagens kansli den 4 mars 1938 kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning av framställningar angående pensioner och understöd åt vissa i statens tjänst anställda eller förut anställda personer m. m.

Bankoutskottet får härmed avgiva utlåtande över nedannämnda till utskottet hänvisade framställningar rörande det civila pensionsväsendet samt beträffande pensioner att utgå dels från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m., dels ock av affärsdrivande verks medel.

Beträffande utredningen i de ärenden, som behandlas i utlåtandet, får utskottet, i den mån redogörelse i det följande ej lämnas, hänvisa till vederbörande propositioner och motioner.

Civila pensionsväsendet.

1: o.

Förra sjuksköterskan Rut Sofia Levin. I en den 4 februari 1938 dagtecknad proposition nr 110 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att förra sjuksköterskan vid garnisonssjukhuset i Boden Rut Sofia Levin må, räknat från och med den 1 juli 1934, från statens pensionsanstalt erhålla pension, såsom om bestämmelsen i § 66 anstaltens reglemente varit å henne tillämplig.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Levin är född den 25 november 1884 och alltså 53 år gammal;

att hon, efter genomgången sjuksköterskeutbildning vid Röda Korsets sjuksköterskehem, under åren 1910—1913 tjänstgjort såsom sjuksköterska vid länslasarett eller regementssjukhus sammanlagt nära 2 år 6 månader;

att hon den 6 mars 1921 tillträtt befattning såsom sjuksköterska vid garnisonssjukhuset i Boden, från vilken befattning hon efter uppsägning avgått den 20 juni 1934;

att Levin entledigats på grund av sjukdom (schizophrenia förenad med demens);

att Levin, vilkens arbetsförmåga enligt läkarintyg på grund av organiskt hjärtfel och nervositet är varaktigt nedsatt till en tredjedel eller mindre av den för fullt arbetsför person normala arbetsförmågan, enligt intyg av föreståndarinnan för stiftelsen Röda Kors-Hemmet varit oförmögen att genom eget arbete försörja sig alltsedan hon lämnade sin anställning vid garnisonssjukhuset i Boden;

samt att den av Levin innehavda befattningen vid garnisonssjukhuset i Boden från och med den 1 januari 1923 varit förenad med pensionsrätt i statens pensionsanstalt.

Enligt § 66 reglementet för statens pensionsanstalt inträder för, bland andra, sjuksköterskor rätt till genast börjande tjänstepension i det fall, att befattningshavaren, efter att hava uppnått en ålder, som med högst 5 år understiger pensionsåldern, i följd av försvagad hälsa eller minskad arbetsförmåga frivilligt avgår eller, där huvudmannen har rätt att uppsäga honom, av huvudmannen uppsäges. Då pensionsåldern för sjuksköterska är 55 år, kan Levin, som entledigats före uppnådd ålder av 50 år, icke jämlikt § 66 komma i åtnjutande av dylik pension. Däremot är hon berättigad att erhålla uppskjuten pension.

Statens pensionsanstalt har anfört bland annat följande:

Omständigheterna i förevarande fall vore enligt anstaltens mening sådana, att åtgärder billigtvis torde böra vidtagas för att förhjälpa Levin till genast börjande pension. Det torde med all sannolikhet kunna antagas, att Levin fått kvarstå i sin befattning vid garnisonssjukhuset i Boden intill uppnådd ålder av 50 år, därest vederbörande ägt kännedom om den betydelse ett sådant anstånd med entledigandet ägde för frågan om Levins rätt till pension. Levins avsevärda tjänstetid och arten av den sjukdom, som föranlett hennes avskedande, syntes jämväl förtjäna särskilt beaktande.

Föredragande *departementschefen* har anfört följande:

Enligt vad departementschefen under hand inhämtat från statens pensionsanstalt vore Levin författningsenligt berättigad till s. k. uppskjuten pension med 72 kronor för år, varå utginge pensionstillägg med 72 kronor och pensionsförhöjning med 24 kronor ävensom dyrtidstillägg, dock att pensionen, därest den på grund av arbetsoförmåga av Levin tillträddes före pensionsålderns inträde, minskades med en fjärdedel. Vid bifall till anstaltens förslag om utverkande åt Levin av rätt till genast börjande tjänstepension skulle Levin räknat från och med den 1 juli 1934 komma i åtnjutande av genast börjande tjänstepension å förutom dyrtidstillägg sammanlagt 552 kronor för år. Denna pension kunde — därest Levin erhölle rätt till viss retroaktiv tjänstårsberäkning och erlade härför erforderlig engångsavgift — stiga till sammanlagt 756 kronor för år förutom dyrtidstillägg.

Med biträdande av vad Kungl. Maj:t föreslagit hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition må av riksdagen bifallas.

Anslaget till diverse pensioner och understöd m. m.

I. Utrikesdepartementet.

2: o.

Portvakten och vaktmästaren vid svenska beskickningen i Paris Eugène Rhône. I en till riksdagen avlåten, den 28 januari 1938 dagtecknad proposition nr 114 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 1 föreslagit riksdagen medgiva, att portvakten och vaktmästaren vid svenska beskickningen i Paris Eugène Rhône må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 1,800 kronor, varå dock dyrtidstillägg ej skall utgå.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Rhône, som är fransk medborgare, är född den 20 december 1872 och således 65 år gammal;

att han sedan den 1 augusti 1905 eller under mer än 32 år tjänstgjort såsom portvakt och vaktmästare vid svenska beskickningens i Paris fastighet vid Avenue Marceau;

samt att han under de senaste tio åren åtnjutit en avlöning av 3,300 kronor för år, varå ej utgått dyrtidstillägg, jämte förmån av fri bostad med gas, lyse och värme.

Kungl. Maj:ts förslag ansluter sig väsentligen till vad riksdagen tidigare i liknande fall beslutit och har icke givit utskottet anledning till erinran. *Utskottet.*

På grund härav hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framframställning.

II. Försvarsdepartementet.

3: o.

Förra arbeterskan Elin Stenmark, född Abrahamsson. I en den 28 januari 1938 dagtecknad proposition nr 114 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 2 föreslagit riksdagen medgiva, att förra arbeterskan vid Karlskrona örlogsvarv Elin Stenmark, född Abrahamsson, må, räknat från och med den 1 januari 1937, under sin återstående livs-

tid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 408 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Stenmark är född den 21 april 1874 och således 63 år gammal;

att Stenmark under tiden 1 augusti 1913—16 april 1934 eller under omkring 20 år 8 månader för ekipagedepartementets vid Karlskrona örlogsvarv räkning utfört visst betingsarbete;

att arbetet utförts mot ersättning enligt av chefen för örlogsvarvet fastställd taxa;

att några större uppehåll icke förekommit i arbetet och att detta utgjort Stenmarks huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla;

att Stenmarks arbetsinkomst vid örlogsvarvet åren 1920—1933 uppgått till i medeltal omkring 1,230 kronor för år;

att Stenmark under vissa tider efter upphörandet av förenämnda arbete åtnjutit understöd av fattigvården;

samt att Stenmark är gift men att mannen icke sedan omkring 25 år bidragit till familjens uppehälle.

Utskottet får hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

4:o.

F. d. löjtnanten Carl Arvid Egerström *(förhöjd pension).* I motion II: 63 hemställer herr *Westman,* »att riksdagen må höja den pension, som 1936 års riksdag beviljade f. d. löjtnanten vid Göta Livgarde Carl Arvid Egerström, med 552 kronor».

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Egerström är född den 21 mars 1876 och således nära 62 år gammal;

att han under tiden 11 maj 1897—15 april 1898 tjänstgjort såsom volontär vid Blekinge bataljon;

att han efter i maj 1898 avlagd studentexamen antagits till volontär vid Göta livgarde den 17 juni 1898 samt därstädes befordrats till underlöjtnant den 7 december 1900 och till löjtnant av 2. klassen den 5 maj 1905;

att han under fälttjänstövningar i Östergötland i september 1906, under vilka övningar han tjänstgjort såsom plutonchef, insjuknat i dubbelsidigt ljumskbråck, till följd varav han efter vederbörlig läkarundersökning avpolletterats och i oktober 1906 i Stockholm undergått operation;

att Egerström genom Kungl. Maj:ts beslut den 23 november 1906 på egen begäran erhållit avsked från beställningen på stat med tillstånd att såsom löjtnant inträda i regementets reserv;

att han efter inträdet i reserven tjänstgjort under repetitionsövningar åren 1909, 1911 och 1912, varjämte han varit inkallad till tjänstgöring under tiden 11 juni 1915—15 januari 1916 med avbrott för 10 dagar under augusti 1915;

att Egerström under senaste tjänstgöringen drabbats av recidiv av nyss omförmälda sjukdom;

att Kungl. Maj:t genom beslut den 31 januari 1919 på därom av Egerström gjord framställning beviljat honom avsked från anställningen i reserven;

att Egerström är gift och i sitt äktenskap har en dotter, född 1928;

samt att han våren 1934 försatts i konkurs.

I en till Kungl. Maj:t ställd skrift anhöll Egerström år 1934 om pension på grund av ovannämnda sjukdom och anförde därvid, bland annat, följande:

Den bråckskada, för vilken Egerström år 1906 opererats, hade han ådragit sig i och för tjänsten, och densamma hade helt varit orsaken till att han tagit avsked ur aktiv tjänst. Enär han vid denna tidpunkt varit ung och välbärgad, hade han underlåtit att i samband med avskedstagandet göra framställning om pension. Om dylik framställning gjorts, skulle han utan tvivel hava varit berättigad till pension på grund av bestämmelserna i punkten 6 av pensioneringsgrunderna för armén, vilka bestämmelser enligt dåvarande lydelse innehöllo, att den, som i och för tjänsten ådragit sig skada eller obotlig sjukdom, vilken gjorde honom till vidare tjänstgöring oförmögen, ägde rätt att avgå med pension jämte fyllnadspension, om än villkoren för pensions och fyllnadspensions åtnjutande eljest icke vore uppfyllda.

I avgivet utlåtande i ärendet anförde *medicinalstyrelsen,* att den skada, dubbelsidigt ljumskbråck, som föranlett Egerströms avskedstagande, visserligen måste anses ytterst bero på en disposition för sjukdomen i fråga, men att det å andra sidan icke kunde förnekas, att ansträngningar under militärtjänsten kunde hava kommit ljumskbråcken att framträda som en synlig utbuktning i ljumskarna. — I samma riktning uttalade sig *arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse.*

Direktionen över arméns pensionskassa anförde, att då det av medicinalstyrelsens yttrande syntes framgå, att det ej vore uteslutet, att Egerström i och för tjänsten ådragit sig den sjukdom, som gjort honom till militär tjänstgöring oförmögen, direktionen tillstyrkte, att Egerström måtte tilldelas en årlig pension å 1,452 kronor, motsvarande den pension, som kunde utgå jämlikt omförmälda pensioneringsbestämmelser.

Sedan *statskontoret* tillstyrkt en pension till belopp av 900 kronor, föreslog Kungl. Maj:t i *proposition nr 196/1936,* punkten 6, att Egerström finge från och med den 1 januari 1935 under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 900 kronor.

Föredragande *departementschefen* anförde därvid följande:

Vid den beredning av förevarande ärende, som ägt rum inom försvarsdepartementet — på vars föredragning frågor om pension enligt äldre bestäm-

melser för beställningshavare vid armén ankommit — har det ansetts, att tillämpning å Egerström av stadgandet i punkten 6 av tidigare gällande pensioneringsgrunder för armén ej kunde ifrågakomma, enär det icke styrkts, att han i och för tjänsten ådragit sig skada eller obotlig sjukdom, vilken gjort honom till vidare tjänstgöring oförmögen. I ärendet är emellertid utrett, att Egerström avgått ur aktiv tjänst på grund av sjukdom, som gjort honom olämplig till fortsatt militär tjänstgöring och vilken sjukdom — även om den icke kan sägas hava ådragits i och för tjänsten — likväl måste anses hava ofördelaktigt påverkats av den militära tjänstgöringen. Härtill kommer, att Egerström, vilken efter avgången ur aktiv tjänst inträtt i reserven, synes hava fullgjort den tjänstgöring, som erfordras för rätt till reservpension från 55 års ålder, ehuru han genom att år 1919 begära avsked från anställningen i reserven frånhänt sig rätten till sådan pension. Vid nu angivna förhållanden synas mig billighetsskäl tala för att Egerström, som numera på grund av ålder och ekonomiska svårigheter är i behov av understöd, kommer i åtnjutande av någon pension av statsmedel. Då det av statskontoret föreslagna pensionsbeloppet, 900 kronor, synes mig skäligt, vill jag tillstyrka, att pension till detta belopp beredes Egerström.

På hemställan av bankoutskottet (utl. nr 51, p. 9) beslöt *riksdagen* bifalla detta förslag.

Såsom motivering för höjning av Egerströms pension anföres i *motionen* bland annat följande:

Egerström har numera införskaffat åtskilliga intyg för att styrka, att han ådragit sig sin sjukdom under fälttjänstövningen i Östergötland år 1906. Personer, som deltagit i denna fälttjänstövning, hava sålunda lämnat redogörelse för de närmare omständigheterna i samband med Egerströms avsked från hans ordinarie beställning och intygat, att Egerströms sjukdom uppkommit i och för tjänsten. Även om det givetvis på grund av den långa tidrymd, som förflutit sedan sjukdomen yppade sig, är förenat med svårigheter att åvägabringa full bevisning om sjukdomens uppkomst, torde de nu föreliggande handlingarna motivera, att Egerströms pensionsfråga upptages till förnyad prövning. Omständigheterna i förevarande fall synas vara sådana, att Egerström skäligen bör tilldelas den pension, som föreslagits av direktionen över arméns pensionskassa. Egerström torde därför böra tillerkännas sådan förhöjning i sin pension, att han kommer i åtnjutande av en sammanlagd pensionsförmån av 1,452 kronor. Det bör i detta sammanhang framhållas, att intet motsäger den av Egerström i hans pensionsansökning år 1934 lämnade uppgiften om anledningen till att han vid avskedstagandet underlät att göra framställning om pension. Beaktas bör dessutom, att Egerström först vid hög ålder och sedan hans egna existensmedel tagit slut gjort anspråk på och tillerkänts pension, varigenom statens kostnader för hans pensionering i väsentlig mån reducerats.

Utskottet. Vid den förnyade prövning utskottet nu ägnat förevarande pensionsärende har utskottet funnit vad i motionen anförts utgöra skäl för att en pensionsförhöjning beviljas Egerström. Förhöjningen synes böra bestämmas till det i motionen ifrågasatta beloppet av 552 kronor, varigenom Egerströms sammanlagda pensionsförmåner skulle, frånsett dyrtidstillägg, uppbringas till

1,452 kronor eller samma belopp, som vid ärendets tidigare behandling föreslagits av direktionen över arméns pensionskassa. Pensionsförhöjningen borde böra utgå från och med den 1 januari 1938.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 63, må medgiva, att den årliga pension å 900 kronor, som av 1936 års riksdag beviljades f. d. löjtnanten vid Göta livgarde Carl Arvid Egerström, må, räknat från och den 1 januari 1938, utgå med ett till 1,452 kronor förhöjt belopp.

5:o.

Förre kontorsbiträdet greve Carl Fredrik Conrad Cronhielm. I motion II: 103 hemställer herr *von Seth,* »att riksdagen måtte tilldela förre skrivbiträdet Carl Fredrik Cronhielm skälig pension eller livränta».

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att greve Cronhielm är född den 11 september 1883 och således 54 år gammal;

att han varit anställd såsom kontorsbiträde vid Stockholms örlogsvarvs ekipagedepartement under tiden 15 april 1914—30 september 1926, vilken sistnämnda dag han erhöll avsked från nämnda anställning på grund av 1925 års försvarsordnings genomförande;

att han i samband med avgången ur tjänst erhöll avskedsersättning i enlighet med bestämmelserna i kungörelsen den 15 januari 1926 (nr 10) angående förtidspension och avskedsersättning åt vissa övertaliga civila löntagare vid armén och marinen;

att avskedsersättningen bestämdes till 3,304 kronor;

att han enligt ett av professorn Gunnar Holmgren, Stockholm, den 4 mars 1935 utfärdat läkarintyg vid av Holmgren under åren 1924, 1925, 1926 och 1932 företagna undersökningar befunnits lida av höggradigt nedsatt hörselförmåga, varjämte vissa nervösa symptom ävenledes konstaterats;

att han enligt ett av professorn i öron-, näs- och halssjukdomar R. Bárány, Uppsala, den 2 maj 1935 utfärdat läkarintyg vid undersökning den 31 oktober 1923 befunnits lida av en kombinerad hörselnedsättning, vilken icke förbättrats genom behandling, samt att professorn Bárány på grundval av utav Cronhielm lämnade uppgifter om att hörselnedsättningen vore en följd av påfrestande skrivmaskinsarbete såsom sin åsikt uttalat, att det under sådana förhållanden kunde anses, att dövheten vore förvärvad i tjänsten;

att han enligt ett av legitimerade läkaren Sigge Wikander, Stockholm,

den 10 mars 1936 utfärdat intyg konsulterat denne under år 1926 för dyspeptiska besvär och svår nervös depression och därvid befunnits lida av starkt nedsatt hörsel samt att dessa symptom syntes hava utvecklats främst under inverkan av svår psykisk trauma under arbetet;

samt att han är medellös.

I en den 17 mars 1935 dagtecknad skrift anhöll greve Cronhielm hos Kungl. Maj:t att komma i åtnjutande av pension eller livränta under åberopande av att den hörselnedsättning, varav han lede, ådragits i tjänsten samt att ifrågavarande lyte gjort det omöjligt för honom att erhålla någon anställning för sitt uppehälle.

I häröver avgivet utlåtande anförde *marinförvaltningen,* efter inhämtande av yttrande från varvschefen vid Stockholms örlogsvarv, att då Cronhielm vid sin avgång ur tjänsten erhållit avskedsersättning med 3,304 kronor samt pension icke brukat av riksdagen tillerkännas daglönare med mindre de innehaft minst 15 tjänstår, ämbetsverket ansåge sig förhindrat tillstyrka bifall till framställningen.

Genom beslut den 3 maj 1935 lämnade *Kungl. Maj:t* den av Cronhielm gjorda ansökningen utan bifall.

I en till Kungl. Maj:t ställd, den 22 maj 1935 dagtecknad ansökning anhöll härefter greve Cronhielm under åberopande av ovannämnda av professorn R. Bárány den 2 i samma månad utfärdade läkarintyg, att hans ansökan om erhållande av pension eller livränta måtte upptagas till förnyad prövning.

I yttrande i ärendet har *medicinalstyrelsen* med stöd av ett utav medlemmen av styrelsens vetenskapliga råd, professorn Gunnar Holmgren avgivet yttrande uttalat, att ämbetsverket ansåge Cronhielm icke hava styrkt eller gjort sannolikt, att den i ärendet åberopade dövheten förvärvats i tjänsten.

Under hänvisning till vad medicinalstyrelsen anfört hemställde *marinförvaltningen* i avgivet utlåtande, att den föreliggande framställningen icke måtte föranleda ändring i Kungl. Maj:ts omförmälda beslut den 3 maj 1935.

Genom beslut den 9 augusti 1935 fann *Kungl. Maj:t* framställningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

En av greve Cronhielm hos Kungl. Maj:t den 3 april 1936 gjord ansökan om ersättningsfrågans upptagande till förnyad prövning, till stöd för vilken ansökan bland annat åberopats ovannämnda av legitimerade läkaren Sigge Wikander den 10 mars 1936 avgivna intyg, har genom *Kungl. Maj:ts* beslut den 23 oktober 1936 lämnats utan bifall.

Utskottet. I de enstaka undantagsfall, då riksdagen tidigare medgivit pension åt anställningshavare vid försvarsväsendet, som avskedats på grund av 1925 års försvarsbeslut och i samband därmed tillerkänts avskedsersättning, har vederbörande redan vid avskedstillfället lidit av sjukdom, som i och för sig bort föranleda beviljande av sjukpension. I sådana fall då angivna förutsätt-

ning icke förelegat har riksdagen däremot ställt sig avvisande mot beviljande av pension. Denna restriktiva ståndpunkt har föranletts av faran för de vittgående konsekvenser, som eljest skulle kunna uppkomma.

Av utredningen i förevarande ärende framgår, att greve Cronhielm vid avgången ur tjänst år 1926 tillerkänts avskedsersättning med 3,304 kronor samt att enligt vad medicinalstyrelsen anfört det icke vore styrkt eller gjorts sannolikt, att den sjukdom, varav Cronhielm nu lider, förvärvats i tjänsten. Med hänsyn härtill och då av Cronhielm gjorda framställningar om pension icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd, finner utskottet sig icke kunna förorda, att åtgärd vidtages i motionens syfte.

Utskottet hemställer förty,

att förevarande motion II: 103 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

6:o.

F. d. flaggrustmästaren Anton Vilhelm Pettersson *(ytterligare pensionsförmån).* I motion II: 274 hemställer herr *Lindberg* i Stockholm, »att f. d. flaggrustmästaren Anton Vilhelm Pettersson från och med den 1 januari 1938 och under sin återstående levnad måtte komma i åtnjutande av en tilläggspension till sådant belopp att hans sammanlagda pensionsförmåner komma att uppgå till 2,196 kronor jämte dyrtidstillägg, eller den pension som numera utgår till underofficer av 2:a graden».

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Pettersson är född den 10 februari 1860 och alltså 78 år gammal;

att han innehaft anställning såsom manskap vid flottan och kustartilleriet under tiden 1 november 1880—31 december 1906 och såsom underofficer av 2. graden vid kustartilleriet under tiden 1 januari 1907—10 augusti 1915, vilken sistnämnda dag han efter uppnådd pensionsålder erhöll avsked från sagda beställning med pension till belopp av 1,788 kronor;

att han därefter varit anställd såsom föreståndare för, respektive arbetare vid tygförvaltningens i Vaxholm mekaniska verkstad under tiden 11 augusti 1915—19 november 1932 samt såsom tillsyningsman vid Vaxholms fästning från och med den 1 oktober 1915 till och med den 30 juni 1935;

att hans avlöningsförmåner såsom verkstadsföreståndare respektive verkstadsarbetare utgjort under åren 1915—1927 lägst 4 kronor 50 öre och högst 8 kronor 40 öre per dag samt under åren 1928—1932 lägst 215 och högst 252 kronor i månaden;

samt att hans arvode såsom tillsyningsman vid Vaxholms fästning utgjort 300 kronor per år, varjämte tillkommit förmånen av fri bostad, värderad till 350 kronor om året.

I en den 14 november 1936 dagtecknad, av kommendanten i Vaxholms fästning med tillstyrkan av bifall till marinförvaltningen insänd och av nämnda ämbetsverk, likaledes med tillstyrkan av bifall, till statskontoret överlämnad skrift anhöll Pettersson att — utöver honom författningsenligt tillkommande pension — komma i åtnjutande av tilläggspension jämlikt tjänstepensionsreglementet för arbetare på grund av de av honom innehavda anställningarna såsom dels föreståndare för, respektive arbetare vid tygförvaltningens i Vaxholms mekaniska verkstad, dels ock tillsyningsman vid Vaxholms fästning. Med skrivelse den 9 januari 1937 överlämnade statskontoret Petterssons ansökning till statens pensionsanstalt under åberopande, att statskontoret funnit sig icke kunna bifalla densamma, enär ingen av de pensioneringsföreskrifter, enligt vilka statskontoret hade att bevilja pensioner, vore å Pettersson tillämplig.

I skrivelse till marinförvaltningen den 31 mars 1937 anförde *statens pensionsanstalt,* att enär Pettersson avgått från sin anställning som arbetare vid tygförvaltningens i Vaxholm mekaniska verkstad, innan tjänstepensionsreglementet för arbetare från och med den 1 januari 1935 trätt i kraft, samt hans avlöning å anställningen som tillsyningsman vid Vaxholms fästning icke uppgått till 1,700 kronor för år, vid vilka förhållanden någon pensionsrätt icke kunde tillkomma Pettersson enligt berörda reglemente, pensionsanstalten funne sig förhindrad att tilldela honom någon pension jämlikt samma reglemente. Då vidare Pettersson vid uppnådda 60 levnadsår den 10 februari 1920 räknat endast fyra fulla tjänstår som arbetare i statens tjänst, funne anstalten sig jämväl förhindrad tilldela honom någon pension enligt kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst.

I en till Kungl. Maj:t ställd, den 3 september 1937 dagtecknad skrift anhöll härefter Pettersson hos Kungl. Maj:t att utöver den honom på grund av innehavd militär befattning tillerkända pensionen komma i åtnjutande av pension på grund av omförmälda tjänstgöring såsom föreståndare för, resp. arbetare vid tygförvaltningens i Vaxholm mekaniska verkstad.

I avgivet utlåtande i ärendet erinrade *marinförvaltningen,* att i särskilda under åren 1928 och 1929 till Kungl. Maj:t ingivna ansökningar fyrtioen förutvarande underofficerare vid marinen, vilka erhållit avsked med pension från beställning på stat före den 1 januari 1919 och efter avskedet bestritt andra befattningar vid försvarsväsendet, anhållit att på grund av denna ytterligare tjänstgöring få komma i åtnjutande av ökade pensionsförmåner, men att, sedan direktionen över flottans pensionskassa funnit sig icke kunna tillstyrka bifall till framställningarna med hänsyn till de vittgående konsekvenser i ekonomiskt avseende, som skulle följa av ett bifall, Kungl. Maj:t genom beslut den 7 februari 1930 förklarat framställningarna icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Genom beslut den 22 oktober 1937 fann *Kungl. Maj:t* den av Pettersson gjorda ansökningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att Pettersson den 10 augusti 1915 vid inträdd pensionsålder — 55 år — erhållit avsked med pension å 1,788 kronor från beställning såsom underofficer av 2. graden vid kustartilleriet samt att han därefter under tiden 11 augusti 1915—30 juni 1935 innehaft vissa anställningar vid försvarsväsendet, vilka han lämnat vid en uppnådd levnadsålder av över 75 år. Under nämnda tid har Pettersson samtidigt åtnjutit förmån av såväl pension som lön. Såsom statens pensionsanstalt framhållit, är Pettersson författningsenligt icke berättigad till pension på grund av sina ifrågavarande anställningar. Det torde ej heller enligt utskottets mening böra ifrågakomma, att riksdagen genom särskilt beslut skulle medgiva dylik förmån i ett fall som det föreliggande, där tjänstetiden till övervägande del infallit sedan normal pensionsålder uppnåtts. Marinförvaltningen har även fäst uppmärksamheten på att ett stort antal ansökningar av samma innebörd som det nu motionsvis väckta förslaget framkommit från förutvarande underofficerare vid marinen, vilka efter erhållet avsked med pension bestritt andra befattningar vid försvarsväsendet. På grund av vad sålunda anförts och då ett bifall till motionen skulle medföra vittgående konsekvenser, får utskottet avstyrka bifall till densamma. *Utskottet.*

Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motion II: 274 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

III. Socialdepartementet.

7:o.

Förre polisuppsyningsmannen Carl Hellgren. I en den 28 januari 1938 dagtecknad proposition nr 109 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att förre polisuppsyningsmannen Carl Hellgren må, räknat från och med den 1 januari 1938, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 420 kronor, under villkor att pension till minst samma belopp för år utgår från landsting, kommun eller enskilda, skolande Hellgren icke äga åtnjuta dyrtidstillägg å den av statsmedel utgående pensionen.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Hellgren är född den 17 oktober 1867 och således 70 år gammal;

att han under åren 1901—1929 varit av länsstyrelsen i Älvsborgs län förordnad att, i egenskap av polisuppsyningsman, med polismans befogenhet och skydd biträda med ordningens upprätthållande inom området för Svenljunga bysamhälle;

att den till Hellgren utgående årliga avlöningen vid tiden för hans avgång och ett flertal år dessförinnan utgjort 1,200 kronor, å vilket belopp dyrtidstillägg icke utgått;

att avlöningen bestritts till hälften av kommunen och till hälften av statsverket;

att Hellgren sedan år 1901 tillika tjänstgjort såsom tingsvaktmästare hos Kinds häradsrätt, i vilken egenskap han senast åtnjutit en kontant lön av 700 kronor för år jämte förmån av fri bostad;

att Hellgren härutöver för fullgörande av viss kommunal syssla åtnjuter en årlig inkomst av 300 kronor;

att Svenljunga kommunalfullmäktige den 29 september 1936 beslutat bifalla en av Hellgren gjord ansökning om pension på grund av anställningen såsom polisuppsyningsman, under villkor att statsverket bidroge till Hellgrens pensionering med 50 procent samt att pensionsunderlaget beräknades till högst 70 procent av den till Hellgren utgående avlöningen vid tiden för dennes avgång ur tjänst;

samt att hel pension åt Hellgren skulle utgöra 840 kronor för år.

Föredragande *departementschefen* har anfört, att med hänsyn till vad i ärendet blivit upplyst departementschefen ansåge sig böra tillstyrka, att — i enlighet med vad som skett i vissa tidigare liknande fall — staten bidroge till Hellgrens pensionering. Då Hellgren icke uppburit dyrtidstillägg å sin avlöning såsom polisuppsyningsman, borde dyrtidstillägg icke heller utgå å pensionen.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag, får hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition må av riksdagen bifallas.

IV. Kommunikationsdepartementet.

8:o.

Förre schaktmästaren Karl Johan Olofsson. I en den 28 januari 1938 dagtecknad proposition nr 114 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 3 föreslagit riksdagen medgiva, att förre schaktmästaren vid väg- och vattenbyggnadsstyrelsens vägbyggnadsarbeten Karl Johan Olofsson må, räknat från och med den 1 oktober 1937, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 1,596 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Olofsson är född den 9 november 1873 och således 64 år gammal;

att han under åren 1888—1896 varit anställd såsom arbetare vid statens järnvägsbyggnader;

att han under åren 1898—1900 under sammanlagt omkring 2 år 2 månader tjänstgjort såsom bromsare eller extra stationskarl vid statens järnvägar;

att han under tiden 28 maj 1901—20 juni 1905 eller alltså under något mer än 4 år varit anställd såsom fortifikationsarbetare vid Bodens fästningsbyggnad;

att han under tiden 1 juli 1911—31 mars 1930 eller således under 18 år 9 månader varit anställd såsom schaktmästare hos distriktsingenjör i väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förutvarande distriktsorganisation och därvid haft den dagliga tillsynen vid och ledningen av förekommande statsunderstödda väg- och brobyggnadsarbeten;

att han under tiden 10 juni 1930—30 september 1937 eller under 7 år 3 månader 21 dagar varit anställd hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen såsom schaktmästare vid under styrelsens direkta ledning ställda vägbyggnader i Norrbottens län;

samt att hans avlöning under sistnämnda anställning utgått med 350 kronor för månad intill utgången av augusti månad 1934 och med 400 kronor för månad under tiden därefter.

Föredragande *departementschefen* har anfört huvudsakligen följande:

Den pension, som skulle tillkomma Olofsson vid tillämpning av bestämmelserna i kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585), måste anses alltför låg i förhållande till den av Olofsson åtnjutna avlöningen och i betraktande av de arbetsuppgifter, som åvilat honom. I anledning härav och då i förevarande fall i huvudsak förelåge enahanda förhållanden, som föranledde 1936 års riksdag att bevilja särskild pensionsförmån åt förre schaktmästaren vid statens arbetslöshetskommission E. P. Nestor och verkmästaren vid väg- och vattebyggnadsstyrelsens hamnbyggnadsarbeten A. Magnusson (prop. nr 196, punkterna 15 och 16; riksdagens skrivelse nr 216) tillstyrkte departementschefen under åberopande av vad departementschefen anfört vid anmälan inför Kungl. Maj:t av sistnämnda pensionsfrågor, att förslag förelades riksdagen om beviljande åt Olofsson av en efter föreliggande omständigheter avvägd pension. Det ifrågasatta pensionsbeloppet syntes böra bestämmas till 1,596 kronor.

Under åberopande av vad departementschefen anfört får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må vinna riksdagens bifall.

V. Finansdepartementet.

9:o.

Kontrollören vid brännvinstillverkningen Mauritz Hobro. I en den 28 januari 1938 dagtecknad proposition nr 114 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 4 föreslagit riksdagen medgiva, att kontrollören vid brännvinstillverkningen Mauritz Hobro må från och med månaden näst efter den, varunder hans förordande såsom kontrollör upphör, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 1,884 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Hobro är född den 23 maj 1868 och således 69 år gammal;

att han under tillverkningsåren 1914/1915—1927/1928 varit av kontrollstyrelsen anställd såsom kontrollör, tillsyningsman eller förste kontrollör vid den förutvarande sockerbeskattningen;

att han från och med tillverkningsåret 1918/1919 innehaft av kontrollstyrelsen meddelade förordnanden såsom kontrollör vid brännvinstillverkningen och i denna egenskap tjänstgjort vid olika sulfitbrännerier inom Gävle överkontrollörsdistrikt, senast vid Hammarby sulfitbränneri;

att hans tjänstgöring kommer att upphöra med utgången av nu löpande tillverkningsår, enär han då uppnått den ålder — 70 år — vid vilken förlängt förordnande såsom kontrollör icke vidare meddelas av kontrollstyrelsen;

att han vid utgången av tillverkningsåret 1937/1938 varit anställd såsom kontrolltjänsteman vid sockerbeskattningen och brännvinstillverkningen under tillhopa 24 tillverkningsår med en sammanlagd effektiv tjänstgöringstid av omkring 17 år 9 månader.

att han i ersättning för sitt arbete såsom brännvinskontrollör uppburit dagarvode, vilket till och med tillverkningsåret 1925/1926 utgjort 9 kronor samt under tiden därefter 9 kronor 50 öre jämte dyrtidstillägg;

samt att Hobro icke innehar annan anställning eller för sådan anställning åtnjuter pension.

Med biträdande av vad Kungl. Maj:t föreslagit hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må av riksdagen bifallas.

VI. Ecklesiastikdepartementet.

10:o.

Överläraren vid tekniska skolan i Stockholm Henrik Filip Langlet. I en den 28 januari 1938 dagtecknad proposition nr 116 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att överläraren vid tekniska skolan i Stockholm Henrik Filip Langlet må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning vid skolan, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 2,196 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Langlet är född den 26 september 1866 och alltså 71 år gammal;

att Langlet, som avlagt ingenjörsexamen vid tekniska högskolan, varit anställd vid tekniska skolan i Stockholm såsom underlärare i geometrisk konstruktionslära vid aftonskolan och maskinyrkesskolan och såsom underlärare i mekanisk fackritning vid maskinyrkesskolan ävensom på förordnande bestritt överlärarbefattningen i mekanisk teknologi jämte verktygslära vid aftonskolan och maskinyrkesskolan, innehaft överlärarbefattningen i mekanisk teknologi jämte verktygslära vid aftonskolan samt varit överlärare i geometrisk konstruktionsritning i byggnadsyrkesskolan, i maskinyrkesskolan och i aftonskolan, vilka tre befattningar han alltjämt innehar;

att Langlet har att åberopa en anställningstid vid tekniska skolan i Stockholm av mer än 37 år, därav omkring 28 år såsom överlärare;

att undervisningstiden för Langlet omfattat i medeltal 29 veckotimmar under åren 1897—1907, 3 veckotimmar under tiden juli 1910—oktober 1912, 7 à 11 veckotimmar under tiden november 1912—december 1921 samt 26 veckotimmar under tiden därefter;

att Langlet å sina överlärarbefattningar uppbär en avlöning av tillhopa 3,567 kronor för år jämte dyrtidstillägg enligt för statens befattningshavare vid oreglerade verk gällande grunder;

att Langlet, vid sidan om sin anställning vid tekniska skolan, under läsåren 1897—1927 eller alltså under 30 år i en följd varit anställd såsom assistent, extra lärare, speciallärare eller vikarierande professor vid tekniska högskolan;

att han vid tekniska högskolan under de fem sista anställningsåren åtnjutit arvode av i medeltal 1,440 kronor för år;

samt att han förutom anställningen vid tekniska skolan och tekniska högskolan icke haft någon avlönad anställning.

Föredragande *departementschefen* har anfört bland annat följande:

Departementschefen funne sig böra förorda, att Langlet komme i åtnjutande av pension av statsmedel vid avgången från anställningen vid tekniska

skolan i Stockholm, vilken anställning — enligt vad departementschefen inhämtat — jämte tjänstgöringen vid tekniska högskolan utgjort hans praktiskt taget enda förvärvskälla. Då frågan om tekniska skolans omorganisation och det därmed förknippade spörsmålet om ett generellt ordnande av pensioneringen av skolans personal ännu ej vunnit sin lösning, syntes erforderligt, att — i likhet med vad som skett i fråga om vissa tidigare från skolan avgångna befattningshavare — framställning gjordes hos riksdagen om pension åt Langlet. Beträffande avvägningen av pensionsbeloppet funne departementschefen sig böra såsom i förevarande fall skälig pension förorda ett belopp av 2,196 kronor.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må av riksdagen bifallas.

11:o.

Kyrkoherde emeritus Carl Gustaf Grönberg. I motion II: 271 har herr *Hallén* hemställt, »att riksdagen ville åt kyrkoherde emeritus C. G. Grönberg bevilja en tilläggspension av 900 kronor om året att utgå av statsmedel».

Utskottet. Enligt vad utskottet inhämtat har Grönberg avlidit den 21 februari 1938. Till följd härav påkallar den i förevarande motion gjorda framställningen icke någon riksdagens åtgärd; vilket utskottet härmed får

anmäla.

Affärsdrivande verks medel.

I. Postmedel.

12:o.

Städerskan Josefina Edqvist, född Danielsdotter. I en den 28 januari 1938 dagtecknad proposition nr 114 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 5 föreslagit riksdagen medgiva, att städerskan vid postverket Josefina Edqvist, född Danielsdotter, må från och med månaden näst efter den, varunder hon lämnar sin anställning, under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av 408 kronor, att utgå av postmedel.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Edqvist är född den 17 november 1868 och alltså 69 år gammal;

att hon sedan den 1 april 1920 eller under närmare 18 år varit anställd såsom städerska vid postkontoret Göteborg 7;

att städningsarbetet kräver en daglig arbetstid av 4 à 5 timmar;

att Edqvists ersättning för städningsarbetet utgått med omkring 1,100 kronor i medeltal för år under åren 1920—1925, med 960 kronor under vart och ett av åren 1926—1933, med 1,320 kronor under vart och ett av åren 1934 och 1935, med 1,580 kronor under år 1936 och med 1,680 kronor under år 1937;

samt att Edqvist, som är frånskild, försörjer sig uteslutande på den inkomst, hon erhåller från postverket.

Edqvist, som icke blivit underkastad bestämmelserna i tjänstepensionsreglementet för arbetare, kan ej heller komma i åtnjutande av pension enligt bestämmelserna i kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst, enär hon vid den tidpunkt, då hon uppnådde 60 års ålder, icke under sammanlagt 15 år innehaft sådan anställning i statens tjänst, som utgjort hennes huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla.

Generalpoststyrelsen har gjort framställning om beredande av pension åt Edqvist till belopp av 408 kronor för år.

Statskontoret har biträtt generalpoststyrelsens förslag.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

Riksdagen har tidigare i ett flertal fall beviljat pension åt i statens tjänst anställda arbetare, vilka, i likhet med Edqvist, icke varit underkastade tjänstepensionsreglementet för arbetare och icke heller uppfyllt förutsättningarna för erhållande av pension enligt förenämnda kungörelse den 7 december 1934 (nr 585), ehuru de under en avsevärd tid — varav en del efter ikraftträdandet av nämnda bestämmelser — utfört arbete för statens räkning. Jag tillåter mig härvid även hänvisa till vad jag anfört vid framläggande för 1936 års riksdag av förslag i ett med det nu förevarande likartat ärende angående pension åt förra städerskan vid folkskoleseminariet i Linköping Carolina Sofia Nilsson (prop. nr 92, p. 13). I likhet med myndigheterna anser jag, att även åt Edqvist bör utverkas pension genom framställning till riksdagen. Ämbetsverkens förslag i fråga om storleken av pensionen finner jag mig likaledes kunna biträda.

Med hänsyn till vad departementschefen anfört till stöd för det föreliggande förslaget, har utskottet ansett sig böra tillstyrka bifall till detsamma. *Utskottet.*

Utskottet hemställer således,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

II. Telegrafverkets medel.

13:o.

Generaldirektören och chefen för telegrafverket greve Henning Adolf Hamilton *(tilläggspension).* I en den 18 februari 1938 dagtecknad proposition nr 133 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att generaldirektören och chefen för telegrafverket greve Henning Adolf Hamilton må, därest han avgår ur statens tjänst, innan han under tolv år innehaft förordnande å generaldirektörsbefattningen, under sin återstående livstid av telegrafverkets medel uppbära — utöver honom författningsenligt tillkommande pension — en tilläggspension till sådant belopp, att sammanlagda pensionsförmånen kommer att uppgå till 9,000 kronor för år.

Av propositionen inhämtas bland annat följande:

Greve Hamilton är född den 19 september 1873 och uppnår alltså 65 levnadsår den 19 september 1938. Efter den 14 april 1898 avlagd juris utriusque kandidatexamen blev han e. o. notarie i Svea hovrätt den 20 i samma månad samt fullgjorde tingstjänstgöring under tiden september 1898—augusti 1901. Efter tjänstgöring såsom amanuens i civildepartementet och domänstyrelsen blev greve Hamilton t. f. byråchef i telegrafstyrelsen den 29 juni 1906 samt utnämndes den 4 december 1907 att vara byråchef i telegrafstyrelsen, räknat från och med den 1 januari 1908. Han innehade i sistnämnda egenskap under tiden 1 oktober 1916—31 december 1927 förordnande att vara generaldirektörens ställföreträdare. Genom Kungl. Maj:ts särskilda beslut den 22 oktober 1927 och den 27 november 1931 har greve Hamilton varit förordnad att vara generaldirektör och chef för telegrafverket under åren 1928—1937, och genom beslut den 26 november 1937 har Kungl. Maj:t meddelat greve Hamilton dylikt förordnande jämväl för år 1938.

Pensionsunderlaget för en generaldirektör, vilken tillsättes genom förordnande, är enligt 3 kapitlet civila tjänstepensionsreglementet 9,000 kronor. Därest en dylik tjänsteman avgår ur statens tjänst, innan han under tolv år innehaft förordnande å befattningen och avgången föranletts av att förordnandet utlöpt utan att efterföljas av förnyat förordnande, äger han uppbära avkortad pension, som med 1,000 kronor understiger ovannämnda pensionsunderlag och alltså i förevarande fall utgör 8,000 kronor.

Föredragande *departementschefen* har med hänsyn till greve Hamiltons långa förtjänstfulla statstjänst, innefattande bland annat ett mångårigt uppdrag såsom generaldirektörens ställföreträdare före utnämningen till generaldirektör, ansett skäligt, att han vid avgång med 1938 års utgång komme i åtnjutande av hel pension såsom generaldirektör.

I *motion II: 369* hava herrar *Brädefors* och *Senander* på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 133.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att greve Hamilton vid slutet av år 1938, då hans förordnande såsom generaldirektör och chef för telegrafverket utgår, kan räkna en sammanlagd anställningstid i statens tjänst av omkring 40 år, samt att han under något mer än elva år varit förordnad såsom ställföreträdare för generaldirektören och chefen för nämnda verk och elva år såsom generaldirektör och chef för verket. Då för hel pension såsom generaldirektör och chef för telegrafverket, 9,000 kronor, erfordras tolv tjänstår, skulle greve Hamilton vid avgång ur statens tjänst vid nyssnämnda tidpunkt vara berättigad till avkortad pension, vilken enligt gällande författning skulle utgå med 8,000 kronor. I betraktande av den långa tid, greve Hamilton före utnämningen till generaldirektör innehaft uppdrag att vara generaldirektörens ställföreträdare, anser utskottet emellertid i likhet med departementschefen skäligt, att greve Hamilton kommer i åtnjutande av hel pension, även om han skulle avgå ur statens tjänst, innan han under tolv år innehaft förordnande å generaldirektörsbefattningen. Med hänsyn härtill och då de skäl, som i motionen anförts till stöd för yrkandet om avslag å det i propositionen framlagda förslaget, icke synts utskottet vara av avgörande betydelse vid prövningen av frågon om pensionsbeloppet i förevarande fall, finner utskottet sig böra biträda Kungl. Maj:ts förslag och får alltså avstyrka bifall till den föreliggande motionen. *Utskottet.*

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med avslag å motionen II: 369, bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition.

III. Trafikmedel.

14:o.

Förra städerskan Edla Kristina Bååth, född Rask. I en den 28 januari 1938 dagtecknad proposition nr 114 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 6 föreslagit riksdagen medgiva, att förra vagnstäderskan vid statens järnvägar Edla Kristina Bååth, född Rask, må, räknat från och med den 1 januari 1937, under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av 408 kronor, att utgå av trafikmedel.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Bååth är född den 25 september 1866 och således 71 år gammal;

att hon åren 1921—1936 under sammanlagt mer än 15 år tjänstgjort såsom vagnstäderska vid statens järnvägar (Bollnäs);

att hennes dagliga arbetstid utgjort $7^1/_2$ timmar;

att hennes inkomst under de senaste tio åren utgjort i medeltal omkring 1,780 kronor för år;

samt att Bååth, som är änka sedan 40 år, äger en mindre stuga om ett rum och kök men för övrigt är medellös.

Utskottet. Då i förevarande ärende föreligga i huvudsak enahanda förhållanden som i det under punkten 12 här ovan upptagna ärendet, får utskottet tillstyrka bifall till den föreslagna pensionen åt Bååth.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

15:o.

Förra städerskan Anna Greta Ljungström, född Johansdotter. Under punkten 7 av förevarande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förra rumstäderskan vid statens järnvägar Anna Greta Ljungström, född Johansdotter, må, räknat från och med den 1 mars 1937, under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av 408 kronor, att utgå av trafikmedel.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Ljungström, som är änka, är född den 14 januari 1870 och således 68 år gammal;

att hon under tiden 19 november 1919—28 februari 1937 eller omkring 17 år 3 månader varit anställd såsom rumstäderska vid statens järnvägar (Göteborg);

att arbetstiden intill utgången av januari månad 1920 utgjort 90 timmar i månaden, under tiden 1 februari 1920—31 oktober 1927 varierat mellan 120 och 160 timmar i månaden samt under tiden därefter uppgått till 210 timmar i månaden;

samt att hennes avlöning under tiden intill utgången av oktober månad 1927 utgått med växlande belopp, högst 150 kronor för månad, och under tiden därefter utgjort 200 kronor för månad.

Utskottet. Under hänvisning till att utskottet under punkterna 12 och 14 i det föregående tillstyrkt pensioner i två med det nu förevarande ärendet i princip likartade fall får utskottet hemställa, att Ljungström tillerkännes den av Kungl. Maj:t ifrågasatta pensionen.

Utskottet får alltså hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må av riksdagen bifallas.

16:o.

F. d. stationskarlen vid statens järnvägar Frans Robert Törnqvist *(förhöjd pension).* I en den 11 februari 1938 dagtecknad proposition nr 132 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att f. d. stationskarlen vid statens järnvägar Frans Robert Törnqvist må, räknat från och med dagen näst efter den, då han avgått ur tjänst, under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av 960 kronor, att utgå av trafikmedel.

Av propositionen framgår, att Törnqvist, som är född den 8 juli 1880, antogs i extra tjänst vid Skåne—Smålands järnväg den 9 juli 1899, befordrades till ordinarie stationskarl vid samma järnväg den 1 augusti 1908 och övergick enligt ett mellan statens järnvägar och Skåne—Smålands järnvägsaktiebolag träffat avtal i statens järnvägars tjänst såsom ordinarie stationskarl den 1 oktober 1932, vilken befattning han innehade intill utgången av september månad 1936, då han erhöll avsked på grund av sjukdom. Vid avgången ur tjänst tillerkändes Törnqvist av järnvägsstyrelsen, som jämlikt beslut av 1933 års riksdag skulle övertaga den pensioneringsskyldighet det enskilda bolaget kunde gentemot Törnqvist hava iklätt sig, pension i enlighet med av Skåne—Smålands järnvägsaktiebolag meddelade bestämmelser till belopp av 500 kronor för år.

Järnvägsstyrelsen har gjort framställning om ökade pensionsförmåner för Törnqvist och i sådant avseende anfört bland annat:

Då den Törnqvist tilldelade pensionen torde vara otillräcklig för hans uppehälle och även måste anses vara alltför låg i förhållande till anställningstiden, ansåge styrelsen det vara skäligt, att förhöjd pension bereddes honom. I anslutning till av statsmakterna tidigare tillämpade principer syntes till utgångspunkt vid bestämmandet av pensionen böra tagas ett belopp av 1,096 kronor, motsvarande två tredjedelar (= statspensionsdelen) av det för stationskarl vid statens järnvägar gällande pensionsunderlaget, 1,644 kronor. Med hänsyn till att Törnqvist för erhållande av pensionsunderstöd vid den enskilda järnvägen kunnat tillgodoräkna sig endast anställningstiden efter fyllda 30 år, syntes pensionsbeloppet böra reduceras i förhållande till den tid, varmed nämnda anställningstid understege den för erhållande av full pension erforderliga tjänstetiden 30 år. En på sådant sätt beräknad pension skulle uppgå till 960 kronor.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot det föreliggande förslaget, enligt vilket pensionsbeloppet för Törnqvist skulle uppbringas från 500 kronor till 960 kronor för år, får hemställa, *Utskottet.*

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

IV. Statens domäners fond.

17:o.

Gårdskarlen Peter Jönsson. I en den 28 januari 1938 dagtecknad proposition nr 114 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 8 föreslagit riksdagen medgiva, att gårdskarlen vid Kolleberga skogsskola Peter Jönsson må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning, under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av 504 kronor, att utgå av statens domäners fond.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Jönsson är född den 4 mars 1864 och således 74 år gammal;

att han sedan januari månad 1920 eller under omkring 18 år varit anställd såsom gårdskarl vid Kolleberga skogsskola;

att han haft en daglig arbetstid, omfattande under vinterhalvåret 8 $^1/_2$ timmar och under sommarhalvåret 9 timmar;

samt att han uppburit en avlöning av 900 kronor för år, å vilket belopp dyrtidstillägg ej utgått.

Jönsson, som icke blivit underkastad bestämmelserna i tjänstepensionsreglementet för arbetare, kan icke heller komma i åtnjutande av pension enligt bestämmelserna i kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst, enär han vid den tidpunkt, då han uppnådde 60 års ålder, icke under sammanlagt 15 år innehaft sådan anställning i statens tjänst, som utgjort hans huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla.

I *motion II: 102* har herr *Andersson* i Munkaljungby hemställt, »att riksdagen måtte besluta tillerkänna gårdskarlen vid Kolleberga skogsskola, Peter Jönsson, ett årligt understöd med belopp som, efter prövning av ärendet, kan befinnas skäligt».

Utskottet. Då frågan om beredande av pension åt Jönsson i princip är likartad med de pensioneringsspörsmål, som äro upptagna under punkterna 12, 14 och 15 härovan, finner utskottet sig böra biträda det förslag, som innefattas i Kungl. Maj:ts förevarande framställning och den i ämnet väckta motionen.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning och i anledning av motionen II: 102, må medgiva, att gårdskarlen vid Kolleberga skogsskola Peter Jönsson må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning, under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av 504 kronor, att utgå av statens domäners fond.

18:o.

Skogsarbetaren Anders Gustav Möller. I motion II: 69 hemställer herr *Sundström* i Vikmanshyttan, »att riksdagen måtte bevilja kronotorparen Anders Gustav Möller, Kaspersbo, Garpenbergs revir, en årlig pension, att utgå av statens domäners fond, till belopp som kan anses skäligt».

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Möller är född den 31 juli 1875 och alltså 62 år gammal;

att han, som varit arrendator å kronotorpet Björkholmen under tiden 1918—14 mars 1926 samt å kronotorpet Kaspersbo under tiden 1927—14 mars 1937, innehaft anställning såsom skogsarbetare i Garpenbergs revir under tiderna 8 november 1913—14 mars 1914 och 14 mars 1918—14 mars 1937;

att hans omförmälda anställningstid såsom skogsarbetare uppgått till 14 år 7 månader 29 dagar, därav 13 år 5 månader 7 dagar före uppnådd ålder av 60 år;

att han under åren 1932—1936 i avlöning uppburit i medeltal 680 kronor om året;

att han den 3 april 1937 hos domänstyrelsen anhöll om pension;

att i ett inom domänstyrelsens statistikkontor den 3 maj 1937 upprättat memorial anfördes bland annat, att kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst vore tillämplig å Möller, men att jämlikt bestämmelserna i 2 § nämnda kungörelse pension icke kunde tillerkännas honom, enär han icke innehade minst 15 anställningsår i statens tjänst före fyllde 60 år;

att domänstyrelsen genom beslut den 7 maj 1937 förklarade sig icke kunna bifalla Möllers pensionsansökan;

samt att Möller efter den 14 mars 1937 tillfälligtvis utfört skogsarbete i Garpenbergs revir under 2 månader 7 dagar, vadan hans sammanlagda anställningstid i statens tjänst utgör 14 år 10 månader 7 dagar.

Utskottet.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, har Möller icke kunnat tilldelas pension enligt kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst, enär hans sammanlagda arbetstid i statens tjänst före fyllda 60 år icke uppgått till 15 år.

Utskottet vill erinra, att såsom jämväl framgår av punkten 12 här ovan riksdagen under de senare åren i åtskilliga fall beviljat pensioner åt arbetare i statens tjänst, vilkas tjänstgöring till större eller mindre del fullgjorts efter den ålder av 60 år, som numera satts som gräns för tjänstårsberäkning för ifrågavarande arbetare. Sålunda beslöt 1937 års riksdag på förslag av bankoutskottet (utl. nr 23 p. 20) bevilja pension åt skogsarbetaren A. Björsson, oaktat denne, vars sammanlagda anställningstid i statens tjänst uppgått till 15 år 5 månader, kunde räkna en tjänstetid av allenast 14 år 5 månader före uppnående av 60 års ålder.

Enligt utskottets mening föreligger här ett med det nyss omförmälda jämförbart fall. På grund härav finner sig utskottet böra förorda, att Möller, som kan räkna en sammanlagd anställningstid i statens tjänst av nära 15 år, tillerkännes en pension av statsmedel, oaktat hans tjänstgöringstid före fyllda 60 år uppgått till endast 13 år 5 månader 7 dagar. Pensionens belopp synes böra fastställas till 444 kronor för år.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 69, må medgiva, att skogsarbetaren Anders Gustav Möller må, räknat från och med den 1 januari 1938, under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av 444 kronor, att utgå av statens domäners fond.

Stockholm den 4 mars 1938.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendens slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Åkerberg, Ehrnberg, Friggeråker, Bjurström, Nilsson* i Mölndal, *von Horn* och *Leander;*

från andra kammaren: herrar *Holmgren, Lovén, Paulsen, Andersson* i Falkenberg, *K. A. Westman, Osberg, Svedman* och *Sundström* i Vikmanshyttan; dock att i behandlingen från och med punkt 12 herr *Andersson* i Munkaljungby deltagit i stället för herr *Paulsen.*

387504. **Stockholm, Isaac Marcus Boktryckeri-Aktiebolag, 1938.**